



Crna Gora

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

STRATEGIJA ZA TRAJNO RJEŠAVANJE PITANJA RASELJENIH

I INTERNO RASELJENIH LICA U CRNOJ GORI

SA POSEBNIM OSVRTOM NA OBLAST KONIK

2017-2019.

Podgorica, februar 2017.

SADRŽAJ

SPISAK SKRAĆENICA	7
1. UVOD	9
2. STATISTIČKI PREGLED SADAŠNJEG STANJA.....	9
3. LOKALNA INTEGRACIJA	11
3.1. Regulisanje pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica.....	11
3.2. Pristup državljanstvu Crne Gore	11
3.3. Mjere za prevazilaženje identifikovanih prepreka za RL i IRL u sticanju novog pravnog statusa stranca sa stalnim boravkom	12
3.3.1. Pomoć raseljenim i interno raseljenim licima u pribavljanju potrebne dokumentacije	12
3.3.2. Intenziviranje naknadnog upisa u matični registar rođenih kroz upravni ili sudski postupak	12
3.3.3. Saradnja sa zemljama porijekla raseljenih i interno raseljenih lica	13
3.3.4. Preciziranje procedure za privilegovani pristup statusu stranca za novorođenčad i lica koja prelaze iz privremenog u stalni boravak	14
3.3.5. Rješavanje zahtjeva za crnogorsko državljanstvo	14
3.3.6. Otklanjanje razlika u raseljeničkim legitimacijama	15
3.3.7. Izmjene i dopune Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći	15
3.3.8. Praćenje procesa promjene pravnog statusa i otklanjanje identifikovanih prepreka.....	16
4. PRISTUP PRAVIMA	16
4.1. Socijalna i dječja zaštita.....	16
4.2. Obrazovanje	17
4.3. Zdravstvena zaštita i osiguranje.....	17
4.4. Zapošljavanje	18
4.5. Stanovanje.....	19
5. DOBROVOLJNI POVRATAK.....	20
6. AKTIVNOSTI ZA TRAJNO RJEŠENJE PROBLEMA KOJI SE TIČU IRL KOJI BORAVE U KAMPU KONIK I i II	21
6.1. Rješavanje potreba za stanovanjem	21

6.2. Pribavljanje ličnih dokumenata.....	Error! Bookmark not defined.
6.3. Pristup drugim uslugama	22
6.4. Dobrovoljni povratak.....	23
7. IMPLEMENTACIJA, PRAĆENJE I FINANSIRANJE STRATEGIJE	24
8. PRESTANAK VAŽENJA STRATEGIJE.....	27

SPISAK SKRAĆENICA

MUP	-	Ministarstvo unutrašnjih poslova
RL	-	Raseljena lica
IRL	-	Interno raseljena lica
UNHCR -		Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice
SLCG	-	Službeni list Crne Gore
BH	-	Bosna i Hercegovina
MRSS	-	Ministarstvo rada i socijalnog staranja
RAE	-	Romi, Aškalije i Egipćani
RHP	-	Regionalni program stambenog zbrinjavanja
OEBS	-	Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju
UZZI	-	Uprava za zbrinjavanje izbjeglica Ministarstva rada i socijalnog staranja
CKCG	-	Crveni krst Crne Gore
MZ	-	Ministarstvo zdravlja
IJZ	-	Institut za javno zdravlje
NVO	-	Nevladina organizacija
FZ	-	Fond zdravstva
ZZZCG	-	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
MORT	-	Ministarstvo održivog razvoja i turizma

- | | | |
|-----|---|--|
| CEB | - | Razvojna banka Savjeta Evrope |
| UP | - | Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova |

1. UVOD

U julu 2011. godine Vlada Crne Gore je usvojila *Strategiju za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na oblast Konik*, za period 2011-2015. godine. Cilj Strategije je bio rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica na trajan i održiv način, kroz lokalnu integraciju ili dobrovoljni povratak, u saradnji sa međunarodnom zajednicom i u skladu sa međunarodnim standardima i principima.

Akcionni planovi za sprovođenje aktivnosti predviđenih Strategijom donošeni su na godišnjem nivou, dok su izvještaji o sprovođenju godišnjih akcionih planova usvajani od strane Vlade.

Rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica predstavlja dio predpristupnih pregovora između Crne Gore i Evropske unije, u okviru Poglavlja 23 - „Pravosuđe i temeljna prava”. Izvještaji o napretku Crne Gore u procesu pristupanja Evropskoj uniji takođe prepoznaju značajan napredak postignut o ovoj oblasti i preporučuju da se osigura pomoć licima koja su aplicirala za status stranca s nekompletnom dokumentacijom, kao i da interno raseljena lica imaju pun pristup pravima.

Imajući u vidu da je veliki broj aktivnosti i ciljeva Strategije kompletiran u predviđenom roku, ali i da određeni broj aktivnosti nije u potpunosti sproveden do kraja 2015. godine, kada je prvobitno predviđen prestanak važenja Strategije, te da je značajan broj ovih lica još uvijek u potrebi za pomoći u ostvarivanju trajnog rješenja, prepoznata je potreba da se važenje Strategije produži za još tri godine, do kraja 2019. godine. Na ovaj način, Vlada Crne Gore potvrđuje posvećenost odgovornom tretmanu lica koja su utočište našla na njenoj teritoriji i izražava spremnost da radi na stvaranju uslova za konačno rješenje pitanja koja su predmet Strategije.

Strategija za 2017-2019. godinu se naslanja na osnovni tekst Strategije za 2011-2015. godinu, i predstavlja njen dio.

2. STATISTIČKI PREGLED SADAŠNJEG STANJA

Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova, u periodu od 7. 11.2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 31.12.2016. godine, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno **14.187** zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog

boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je **13.499** zahtjeva, dok je po **688** zahtjeva postupak u toku. Razvrstano po kategorijama ova statistika izgleda na sljedeći način:

Raseljena lica

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno **4.690** zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je **4.607** zahtjeva, dok je po **83** zahtjeva postupak u toku.

Interno raseljena lica

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno **8.054** zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je **7.468** zahtjeva, dok je po 586 zahtjeva postupak u toku.

Privremeni boravak do tri godine - raseljena lica

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno **299** zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je **296** zahtjeva, dok je po **3** zahtjeva postupak u toku.

Privremeni boravak do tri godine - interno raseljena lica

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno **1.144** zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je **1.128** zahtjeva, dok je po **16** zahtjeva postupak u toku

U cilju preciznijeg definisanja najugroženijih kategorija I/RL i realizacije aktivnosti predviđenih ovom strategijom, koje podržavaju pronalaženje trajnih rješenja za njihovu socijalnu integraciju, neophodno je organizovati prikupljanje i klasifikovanje podataka o ovoj populaciji. Na osnovu postojećih informacija koje imaju Uprava za zbrinjavanje izbjeglica, Centri za socijalni rad, Crveni krst Crne Gore i UNHCR o I/RL porodicama i licima koja su korisnici nekih od programa pomoći, neophodno je prikupiti precizne podatke o svim članovima tih porodica, njihovoj socijalnoj i zdravstvenoj ugroženosti, pravnom statusu i neophodnoj pomoći koja im je potrebna za socijalnu integraciju ili za dobrovoljni povratak u zemlju porijekla. Ovako priključljeni podaci će poslužiti da se predviđeni programi i aktivnosti prioritzuju i sredstva za njihovu realizaciju što efikasnije iskoriste. Uprava za zbrinjavanje izbjeglica, Centri za socijalni rad, opštinske službe za rad sa ugroženim stanovništvom, Crveni krst Crne Gore, UNHCR, NVO Pravni centar i predstavnici I/RL običi će porodice za koje postoje nepotpuni podaci i definisati porodice i pojedince koje treba prioritzovati za pružanje pomoći.

3. LOKALNA INTEGRACIJA

3.1. Regulisanje pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica

Kroz usvajanje *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o strancima*, 23. oktobra 2009. godine, Vlada Crne Gore je omogućila olakšan pristup raseljenim i interno raseljenim licima statusu stranca sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom.

Da bi ostvarili status stranca sa stalnim nastanjenjem trebalo je da raseljena i interno raseljena lica podnesu zahtjev MUP-u. Uz izuzeće od podnošenja prijave za zdravstveno osiguranje, prihode i smeštaj, bili su u obavezi da, uz aplikaciju, predaju sljedeća dokumenta:

- Ovjerena kopija važeće putne isprave zemlje porijekla;
- Ovjerena kopija legitimacije raseljenog lica;
- Potvrda Kancelarije za azil / ZZZI kojom se dokazuje da se na dan 7. novembra 2009. godine, lice nalazilo na evidenciji raseljenih odnosno interno raseljenih lica;
- Potvrda da lice u Crnoj Gori nije pravosnažno osuđivano za krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti, ili da nije pokrenut postupak za takvo krivično djelo;
- Izvod iz knjige rođenih;
- Uvjerenje o državljanstvu.

Za lica koja nijesu bila u mogućnosti da pribave važeću putnu ispravu, Zakon predviđa mogućnost podnošenja zahtjeva za privremeni boravak, koji se dodjeljuje do 3 godine, ili do pribavljanja putne isprave, nakon čega lica mogu da zatraže stalno nastanjenje.

Rok za podnošenje zahtjeva za status stranca je više puta produžavan zbog činjenice da su mnoga lica bila objektivno spriječena da kompletiraju potrebnu dokumentaciju. Kako bi se omogućilo svim zainteresovanim licima da podnesu zahtjev, i kako bi se izbjeglo dalje produžavanje roka za podnošenje zahtjeva, MUP je, u dogovoru sa UNHCR-om, uprostio proceduru podnošenja zahtjeva, u periodu oktobar-decembar 2014. godine, na način što je omogućio podnošenje zahtjeva samo uz legitimaciju raseljenog lica, uz obavezu prilaganja ostalih, nedostajućih dokumenata, „u razumnom roku“.

3.2. Pristup državljanstvu Crne Gore

Zakon o crnogorskom državljanstvu (SLCG, br. 13 od 26.02.2008, 40/10, 28/11, 46/11, 20/14), i podzakonska akta, omogućavaju pristup državljanstvu Crne Gore na osnovu boravka ili braka samo raseljenim licima iz BH i Hrvatske. S druge strane, boravak interno raseljenih lica sa Kosova u Crnoj Gori ne smatra se dovoljnim sa aspekta Zakona o crnogorskom državljanstvu.

Prema zakonu, sva lica koja su podnijela zahtjev za crnogorsko državljanstvo, izuzev lica koja su u braku sa crnogorskim državljaninom, obavezni su da donesu otpust iz ranijeg državljanstva nakon dobijanja garancije za prijem u državljanstvo Crne Gore, zato što Crna Gora nema sporazume o dvojnomo državljanstvu ni sa jednom državom. Nakon boravka u Crnoj Gori od 10 godina u statusu stranca sa stalnim boravkom, ova lica stiču pravo na crnogorsko državljanstvo, uz odricanje od sadašnjeg državljanstva.

3.3. Mjere za prevazilaženje identifikovanih prepreka za RL i IRL u sticanju novog pravnog statusa stranca sa stalnim boravkom

3.3.1. Pomoć raseljenim i interno raseljenim licima u pribavljanju potrebne dokumentacije

Dosadašnji rad u pribavljanju dokumenata potrebnih za regulisanje pravnog statusa pokazao je da snošenje administrativnih taksi za pribavljanje dokumenata može predstavljati značajno opterećenje za IRL i RL, i pored činjenice da su takse značajno smanjene, kako u Crnoj Gori tako i u zemlji porijekla. Imajući to u vidu, UNHCR i drugi partneri će nastaviti sa finansijskom podrškom ovim licima u pribavljanju ličnih dokumenata potrebnih za regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori.

Posebna pažnja će biti usmjerena na pomoć osobama sa smanjenom pokretljivošću i osobama smještenim u specijalizovanim ustanovama, kako bi i ta lica mogla da regulišu svoj pravni status u Crnoj Gori i ostvare/zadrže pristup pravima.

Osim toga kontinuirane informativne kampanje će se sprovoditi prema licima čiji su zahtjevi za status stranca i dalje u radu pred MUP-om Crne Gore, kako bi se lica podsjećala na važnost pribavljanja dokumenta potrebnih za regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori.

3.3.2. Intenziviranje naknadnog upisa u matični registar rođenih kroz upravni ili sudski postupak

Od početka primjene izmjena i dopuna *Zakona o strancima* iz 2009. godine, pokazalo se da će najveća pomoć u regulisanju pravnog statusa biti potrebna za lica koja nijesu upisana u matične registre rođenih u Crnoj Gori ili u zemlji porijekla.

Izmjenama i dopunama *Zakona o vanparničnom postupku* (SLCG, br. 20 od 24.4.2015. godine), čija je primjena počela u maju 2015. godine, Crna Gora je uvela sudski postupak za utvrđivanje vremena i mjesta rođenja lica koja su rođena izvan zdravstvenih ustanova. Za lica rođena u zdravstvenim ustanovama, ali koja iz nekog razloga nijesu upisana u matični registar rođenih, i dalje ostaje mogućnost da naknadni upis u registar rođenih ostvare kroz upravni postupak pred MUP-om Crne Gore.

Slični postupci za naknadni upis su predviđeni i u Srbiji, dok na Kosovu ne postoji mogućnost pokretanja sudskog postupka, već se naknadni upis obavlja u okviru upravnog postupka.

Upis u matični registar rođenih je tek prvi korak u dugotrajnoj proceduri regulisanja ličnih dokumenata u zemlji porijekla, a potom i sticanja statusa stranca sa stalnim nastanjenjem u Crnoj Gori. Stoga je neophodno intenzivirati rad na identifikaciji ovih lica i započinjanju sudskih i/ili upravnih postupaka za utvrđivanje mjesta i vremena rođenja, u Crnoj Gori ili zemlji porijekla, kako bi se u što kraćem roku pribavila neophodna lična dokumenta i donijelo rješenje po zahtjevu za status stranca u Crnoj Gori.

Pored toga, potrebno je nastaviti sa informisanjem službenika MUP-a i sudija osnovnih sudova o međunarodnim standardima iz oblasti apatridije i ljudskih prava, kako bi im se olakšalo sprovođenje postupaka naknadnog upisa u matične registre.

3.3.3. Saradnja sa zemljama porijekla raseljenih i interno raseljenih lica

Pribavljanje važećih putnih dokumenata iz zemlje porijekla predstavlja ozbiljnu prepreku za osobe koje nemaju osnovna lična dokumenta i nijesu u mogućnosti da dokažu svoje državljanstvo. To se posebno odnosi na Rome, Aškalije i Egipćane, bilo zbog toga što nikada nijesu registrovani prilikom rođenja ili zato što je evidencija o njima uništena tokom sukoba na Kosovu 1999. godine.

Dana 29. juna 2011. godine Vlada Crne Gore i Vlada Kosova potpisale su Sporazum o naknadnom upisu u građanske registre i knjigu državljana Republike Kosovo za interno raseljena lica s Kosova koja žive u Crnoj Gori. Na osnovu ovog sporazuma, u 2014. i 2015. godini organizovano je sedam posjeta mobilnih timova MUP-a Kosova Crnoj Gori sa ciljem pribavljanja ličnih dokumenata potrebnih za dobijanje statusa stranca (uvjerenja o upisu u registar rođenih i državljana, lične karte, pasoši). Tokom sedam posjeta pružena je pomoć da oko 700 lica dobije pasoš Kosova, dok je oko 600 lica i dalje u postupku za upis u matične registre i pribavljanje dokumenata Kosova. Organizovanje misija je tehnički i finansijski podržano od strane UNHCR-a i njegovih partnera, kao i Misije OEBS-a u Crnoj Gori.

Kako bi se preostalom broju lica pomoglo da kompletiraju započete postupke, Vlada Crne Gore će, u saradnji sa međunarodnim i lokalnim partnerima, nastaviti zajednički rad sa Vladom Kosova u oblasti upisa u matične registre za IRL koja čekaju na regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori.

3.3.4. Preciziranje procedure za privilegovani pristup statusu stranca za novorođenčad i lica koja prelaze iz privremenog u stalni boravak

Zakon o strancima iz 2015. godine ukida status raseljenog i interno raseljenog lica za IRL i RL koja nijesu podnijela zahtjev za status stranca do 31. decembra 2014. godine. Ovaj zakon takođe propisuje da će svi zahtjevi za status stranca, koji su i dalje u proceduri, biti rješavani po odredbama Zakona o strancima iz 2008. godine (sa izmjenama i dopunama koje su bile na snazi 31. decembra 2014. godine).

U toku implementacije novog *Zakona o strancima*, primijećeno je da ne postoji jasno definisana procedura za povlašćeni pristup statusu stranca sa stalnim boravkom za bivša IRL i RL koja su dobila status stranca sa privremenim boravkom, jer u trenutku predaje zahtjeva nijesu bili u mogućnosti da dostave sva dokumenta, ili čiji su zahtjevi za privremeni boravak u radu kod MUP-a.

Kako bi se otklonio ovaj nedostatak potrebno je, kroz izmjene i dopune Zakona o strancima, omogućiti bivšim IRL i RL, koja su dobila status stranca sa privremenim boravkom, ili čiji zahtjevi su i dalje u postupku odlučivanja, da nakon pribavljanja putne isprave pređu u status stranca sa stalnim boravkom.

Takođe, izmjenama i dopunama *Zakona o strancima*, treba definisati i automatski pristup statusu stranca za novorođenčad čiji roditelji imaju taj status u trenutku njegovog ili njenog rođenja, uz podnošenje putne isprave i izvoda iz knjige rođenih. Na osnovu sadašnjih zakonskih rješenja, nakon rođenja je neophodno pokrenuti postupak za spajanje porodice, kako bi se obezbijedilo da dijete „prati pravni status roditelja“, tj. dobije status stranca.

3.3.5. Rješavanje zahtjeva za crnogorsko državljanstvo

I pored činjenice da je MUP Crne Gore riješio najveći broj zahtjeva za prijem u crnogorsko državljanstvo, podnijet od strane raseljenih lica iz BH i Hrvatske, određeni broj zahtjeva je i dalje u radu. MUP Crne Gore će, u skladu sa *Zakonom o crnogorskom državljanstvu*, nastaviti da rješava zahtjeve za prijem u državljanstvo Crne Gore, podnijete od strane raseljenih lica iz BH i Hrvatske, kao i zahtjeve lica iz Republike Albanije, koja su imala status interno raseljenog lica u Crnoj Gori¹, kako bi se svim licima koja

¹ Odlukom o kriterijumima za utvrđivanje uslova za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom (SLCG, br. 56/12 od 09.11.2012), interno raseljenim licima koja su na teritoriju Crne Gore došla 1991. godine sa područja tadašnje

ispunjavaju zakonom predviđene uslove za prijem u državljanstvo Crne Gore, omogućilo da to pravo ostvare.

3.3.6. Otklanjanje razlika u raseljeničkim legitimacijama

Tokom postupka promjene pravnog statusa interno raseljenih lica sa Kosova utvrđeno je da kod određenog broja lica postoje razlike u podacima unijetim u legitimacije raseljenih lica, izdatim od strane Uprave za zbrinjavanje izbjeglica Ministarstva rada i socijalnog staranja, u odnosu na dokumenta pribavljena u zemlji porijekla. To se posebno odnosi na Rome, Aškalije i Egipćane, kao i na lica koja su u Crnu Goru došla 1991. godine iz Republike Albanije. Što se tiče Roma, Aškalija i Egipćana razlike se odnose na datum rođenja, ime, prezime ili ime roditelja, dok se kod lica iz Republike Albanije uglavnom radi o imenu i prezimenu. Više razloga je dovelo do ovog stanja, jer je registracija ovih lica, nakon dolaska u Crnu Goru, vršena na osnovu njihovih usmenih izjava. Neka lica nisu znala tačan datum rođenja, kod nekih lica je razlika nastala zbog različitog pisanja imena na romskom ili albanskom jeziku u odnosu na crnogorski jezik, neka prezimena su pogrešno unijeta u raseljeničke legitimacije kao rezultat vanbračnih zajednica lica koja su registrovana, dok su neka lica izjavila da su bila primorana da koriste druga imena tokom boravka u zemlji porijekla.

Prije nego što se otklone ovi nedostaci MUP nije u mogućnosti da riješi zahtjeve za status stranca podnijete od strane ovih lica.

Kako bi se otklonili uočeni nedostaci Ministarstvo rada i socijalnog staranja (MRSS) formiralo je mješovitu komisiju, sačinjenu od strane predstavnika MUP-a, MRSS-a i UNHCR-a, kako bi analizirala pojedinačne predmete i davala preporuke za izmjenu podataka. Komisija će nastaviti rad tokom 2016. godine, kako bi se riješili svi pojedinačni predmeti koji su trenutno u radu pred MUP-om Crne Gore.

3.3.7. Izmjene i dopune Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći

Prema *Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći* (SLCG, br. 20 od 15. aprila 2011) besplatna pravna pomoć, organizovana od strane države, obezbjeđuje se samo u sudskim postupcima, i to u određenim vrstama postupka. Imajući u vidu činjenicu da su većina postupaka kojima se raseljenim i interno raseljenim licima obezbjeđuje lična dokumentacija ili pristup pravima upravni postupci, potrebno je izmijeniti *Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*, kako bi se licima u stanju socijalne potrebe omogućila neophodna pravna pomoć organizovana od strane države.

Narodne Socijalističke Republike Albanije, omogućeno je da zatraže državljanstvo Crne Gore godinu dana nakon sticanja statusa stranca sa stalnim nastanjenjem.

3.3.8. Praćenje procesa promjene pravnog statusa i otklanjanje identifikovanih prepreka

U martu 2014. godine MUP, MRSS i UNHCR potpisali su Memorandum o saradnji kako bi pratili proces promjene pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica, i otklonili prepreke za pristup statusu stranca. Pod okriljem Memoranduma je formiran Operativni tim koji je uspješno rješavao uočene probleme. Važenje Memoranduma je isteklo 31. decembra 2015. godine, pa je u skladu s tim potrebno potpisati aneks na Memorandum kako bi Operativni tim nastavio rad.

4. PRISTUP PRAVIMA

Usvajanjem *Uredbe o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova* (SLCG, broj 45/10 od 10.7. 2010) Vlada Crne Gore je predvidjela pristup pravima za sva RL i IRL do sticanja statusa stranca, na isti način kao i za crnogorske državljane.

Imajući u vidu da određeni broj IRL i RL i dalje čeka na rješenje po zahtjevu za dobijanje statusa stranca, važenje Uredbe treba produžiti do kraja 2018. godine.

4.1. Socijalna i dječja zaštita

Pristup socijalnoj i dječijoj zaštiti za I/RL značajno je unaprijeđen donošenjem Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti (SLCG br. 27 od 11.6.2013, 1/15, 42/15, 47/15) i odgovarajućih podzakonskih akata, koji su prepoznali raseljenja i interno raseljena lica kao korisnike širokog spektra usluga iz ove oblasti, kao i materijalne pomoći.

Imajući u vidu da značajan broj IRL i RL još uvijek nije uspio da kompletira dokumentaciju neophodnu za pribavljanje statusa stranca sa stalnim boravkom, neophodno im je obezbijediti efikasan pristup sistemu socijalne i dječije zaštite za vrijeme trajanja procedure odlučivanja po njihovom zahtjevu za status stranca, na način na koji je to uređeno gore pomenutom Uredbom.

Međutim, iako Uredba o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova i Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti garantuju jednak pristup socijalnoj zaštiti, IRL, RL i lica koja su stekla status stranca još uvijek se mogu suočiti sa određenim poteškoćama u ostvarivanju ovog prava, uglavnom usljed nedostatka znanja ili različitog tumačenja odredbi od strane nadležnih organa. Potrebno je kontinuirano pratiti primjenu ovih propisa, kako bi se obezbijedila ujednačena praksa u njihovoj primjeni.

4.2. Obrazovanje

Izmjenama i dopunama postojećih, kao i izradom novih zakona iz oblasti obrazovanja, Crna Gora je omogućila pristup RL i IRL svim nivoima obrazovanja. Prepreke pristupu sistemu obrazovanja uklonjene su usvajanjem, između ostalog, Zakona o visokom obrazovanju (SLCG, br. 44 od 21.10.2014, 52/14, 47/15) i Izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju (SLCG, br. 4/08, 21/09, 45/10, 40/11, 45/11, 36/13, 39/13, 44/13). Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju omogućuje i zapošljavanje stranaca sa stalnim nastanjenjem kao nastavnika u školama u Crnoj Gori.

Vlada Crne Gore, UNHCR i brojni lokalni i međunarodni partneri, preuzeli su konkretne aktivnosti u obezbjeđivanju učešća djece IRL romske nacionalnosti u redovnoj nastavi, njihovu inkluziju u gradske škole i smanjenje stepena napuštanja škole (tzv. dropout rate). Imajući u vidu da je najviše lica sa otežanim pristupom obrazovnom sistemu u Podgorici, tj. na Koniku, aktivnosti planirane u cilju uklanjanja ovih prepreka su detaljnije opisane u poglavlju 6.

Od septembra 2015. godine nastavu od I do IX razreda pohađa 308 učenika sa područja Kampa Konik. Oni su upisani u šest gradskih škola, i to: JU OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“, JU OŠ „Vuk Karadžić“, JU OŠ „21 maj“, JU OŠ „Vladimir Nazor“, JU OŠ „Marko Miljanov“ i JU OŠ „Savo Pejanović“. U Područnom odjeljenju JU OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“, nastavu pohađa 52 učenika IV razreda, dok je u JU OŠ „29. novembar“ u Dinoši upisano 12 učenika. U aktivnosti vanrednog polaganja koje organizuje Crveni krst Crne Gore za uzrast od četvrtog do devetog razreda, od februara 2016. uključeno je 11 učenika, koji će završne ispite polagati u junu. U okviru neformalnog obrazovanja, Crveni krst Crne Gore organizuje otvorene dječije radionice za djecu uzrasta od 3 do 5 godina. Cilj ovih radionica je priprema djece za školu i njihova bolja socijalizacija. U okviru časova pomoći pri izradi domaćih zadataka, Crveni krst Crne Gore pruža aktivnu pomoć za 25-50 učenika, koj imaju poteškoća u savladavanju gradiva u školi.

4.3. Zdravstvena zaštita i osiguranje

U skladu sa pozitivnim pravnim propisima Crne Gore iz oblasti zakonodavstva, koji su važili do kraja 2015. godine, IRL i RL koja ostvare status stranca sa stalnim nastanjenjem mogu biti osigurana i dobiti istu zdravstvenu knjižicu kao i državljani Crne Gore, što im pruža pun obim prava kroz: zapošljavanje, registraciju kod Zavoda za zapošljavanje, primanje određenih socijalnih davanja, penziju, ili osiguranje na osnovu člana porodice osiguranika. Prema propisima zdravstvene zaštite, kao i prema Uredbi, ova populacija ima pravo na zdravstvenu zaštitu na isti način kao i crnogorski državljani, kroz propisane procedure, sve dok je njihov status regulisan u skladu sa Zakonom o strancima. Međutim, iako ovi

propisi garantuju jednak pristup zdravstvenim uslugama, IRL i RL se još uvijek mogu suočiti sa određenim poteškoćama u ostvarivanju ovog prava, uglavnom usljed nedostatka znanja ili različitog tumačenja odredbi od strane nadležnih organa koji sprovode zdravstvene propise.

Stupanjem na snagu novog *Zakona o zdravstvenom osiguranju* (SLCG, br.6 od 22.1.2016. godine) predviđeno je da nijedno lice ne može steći status zdravstvenog osiguranika u Crnoj Gori ukoliko ima svojstvo osiguranika u drugoj državi. Na osnovu ove odredbe došlo je do promjene u praksi Fonda zdravstva Crne Gore, na način što se od svih RL i IRL, koji svojstvo osiguranika ostvaruju na osnovu prijave kod Zavoda za zapošljavanje Crne Gore kao nezaposlena lica, traži da donesu potvrdu da nisu osiguranici u zemlji porijekla.

Imajući u vidu odredbu ovog Zakona da će se bliži uslovi, način utvrđivanja i dokazi za utvrđivanje statusa osiguranika donijeti u roku od godinu dana od dana početka primjene novog Zakona, potrebno je osigurati da zainteresovana lica ostvaruju pravo na zdravstveno osiguranje na najjednostavniji način.

Na osnovu Uredbe iz 2010. godine i *Zakona o strancima* RL i IRL koji čekaju na rješavanje po zahtjevu za status stranca imaju obezbijeđen pristup primarnoj i sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti u Crnoj Gori tokom važenja Uredbe. Ipak, tokom 2015. godine primijećeni su određeni izazovi u pristupu zdravstvenoj zaštiti za ova lica zbog nedoumica u vezi sa njihovim pravnim statusom u Crnoj Gori. Kako bi se ovo prevazišlo potrebno je da MUP Crne Gore svaka tri mjeseca uputi Fondu zdravstva spisak lica koja i dalje imaju RL ili IRL status u Crnoj Gori kako bi ista neometano uživala pravo na zdravstvenu zaštitu u Crnoj Gori. Pored toga, imajući u vidu njihovu ranjivost, potrebno je naći rješenje za lica starija od 65 godina koja nijesu uspjela da ostvare pravo na penziju, a ne mogu se prijaviti Zavodu za zapošljavanje preko kojeg bi ostvarili pravo na zdravstvenu zaštitu.

4.4. Zapošljavanje

U skladu sa *Uredbom o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori*, lica koja i dalje imaju status IRL i RL ostvaruju pravo na rad i zapošljavanje i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, u skladu sa propisima iz oblasti rada i zapošljavanja, a pod istim uslovima kao i crnogorski državljani, osim ukoliko je posebnim zakonom kao uslov propisano crnogorsko državljanstvo.

Nakon sticanja statusa stranca sa stalnim boravkom, ova lica imaju pristup tržištu rada, i radnim mjestima za koja se ne traži posebno crnogorsko državljanstvo. Ipak, stupanjem na snagu novog *Zakona o strancima*, u aprilu 2015. godine, pristup tržištu rada za bivša IRL i RL koja su stekla status stranca sa privremenim boravkom pogoršan je u odnosu na lica koja su stekla stalni boravak. Imajući to u vidu potrebno je izmijeniti *Zakon o strancima*, kako bi se bivšim RL i IRL, koja su stekla status stranca sa privremenim boravkom, omogućilo da imaju jednak pristup tržištu rada kao i lica koja su stekla status stranca sa stalnim boravkom.

Vlada Crne Gore je definisala pripadnike RAE populacije kao jednu od teže zapošljivih kategorija, pa je njihovo zapošljavanje subvencionisano. Imajući u vidu navedeno, Zavod za zapošljavanje će nastaviti da promoviše mjere subvencionisanja kod poslodavaca.

Posebna pažnja biće posvećena zapošljavanju žena RAE populacije, jer veoma mali broj njih traži posao. Zavod za zapošljavanje će preduzeti mjere da obavijesti žene u RAE populaciji o mogućnostima za zapošljavanje i mogućnostima njihovog stručnog osposobljavanja za određene poslove.

4.5. Stanovanje

Neriješeno pitanje stanovanja ostaje prepreka za IRL i RL koja čekaju status stranca ili su taj status već dobili, a žele da se integrišu u Crnoj Gori. U periodu 2011-2015, Crna Gora je postigla značajan napredak u obezbjeđivanju trajnog rješenja pitanja stanovanja za ova lica, najviše kroz Regionalni program stambenog zbrinjavanja (RHP).

Sprovođenje RHP-a u Crnoj Gori predviđa: izgradnju stambenih zgrada bez mogućnosti otkupa stanova, nabavku montažnih kuća, obezbjeđivanje građevinskog materijala za izgradnju i/ili adaptaciju institucija za posebne kategorije stanovništva (npr. domovi za stare). Do sada, četiri projekta su odobrena od strane Skupštine donatora i nalaze se u različitim fazama implementacije: izgradnja 62 stana u Nikšiću, 120 stanova u Podgorici za porodice iz kampa Konik I, Dom za stare u Pljevljima za 68 osoba i 94 stana u Beranama za stanovnike naselja Rudeš I i Rudeš II.

Značajan doprinos rješavanju stambenog pitanja na Koniku dala je izgradnja pet stambenih zgrada sa 48 stanova za lica iz kampa Konik II, koja je završena krajem 2015. godine. Finansiranje ovog projekta omogućeno je kroz program EU za predpristupnu pomoć – IPA fond. Useljenjem novih stambenih jedinica, omogućeno je gotovo kompletno uklanjanje kampa Konik II i značajno unapređenje kvaliteta života za njihove stanovnike.

Vlada Crne Gore ostaje posvećena aktivnom učešću u implementaciji odobrenih projekata i radu na pripremi novih, kako bi obezbijedila trajno rješenje stambenog pitanja za što veći dio populacije, kroz korišćenje raspoloživih donatorskih sredstava, iz RHP-a i drugih izvora. Do kraja 2018. predviđen je završetak radova za sva četiri odobrena projekta i njihovo useljenje od strane RL i IRL. U saradnji sa UNHCR i OEBS-om Vlada je pripremila nove projekte koji će biti upućeni RHP Skupštini donatora na usvajanje.

Kako bi ovi stambeni projekti bili dugoročno održivi, potrebno je nastaviti sa podrškom u realizaciji aktivnosti koje će za cilj imati ekonomsko osnaživanje korisnika ovih projekata, neometan pristup obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti i ostalim pravima. Takođe je neophodno nastaviti sa aktivnostima koje za cilj imaju povećanje socijalne inkluzije i smanjenje netolerancije u sredinama gdje žive različite zajednice. U tom smislu je neophodno obezbijediti puno uključenje različitih opštinskih službi, prije svega u Podgorici, Nikšiću i Beranama kao mjestima u kojima se realizuju postojeći RHP projekti, kako bi se problemi sa kojima se suočavaju raseljena lica na adekvatan način rješavali. Učešće opština je takođe neophodno radi efikasnog upravljanja novoizgrađenim stambenim jedinicama, jer će opštine biti vlasnici tih stanova.

5. DOBROVOLJNI POVRATAK

Pored lokalne integracije, drugi način postizanja trajnog rješenja predstavlja dobrovoljni povratak u zemlju porijekla. Vlada Crne Gore garantuje da se povratak IRL i RL, ali i onih koji su stekli status stranca sa stalnim ili privremenim boravkom, u zemlje porijekla zasniva na principima dobrovoljnog povratka i poštovanja dostojanstva.

Dobrovoljni povratak u BH i Hrvatsku je uglavnom iscrpljen, sa zanemarljivim brojem lica koja odlučuju da se vrate na godišnjem nivou, a kojima UNHCR nastavlja da pomaže u ovom procesu.

Značajnija volja za povratkom postoji među populacijom raseljenom s Kosova. U 2015. godini je zabilježeno 148 lica čiji je povratak pomognut od strane centralnih i lokalnih vlasti u Crnoj Gori i na Kosovu, kao i međunarodnih organizacija kroz olakšavanje samog preseljenja i obezbjeđivanje povratničkih paketa pomoći. Trenutno, 70 porodica (340 lica) čeka na povratak na Kosovo. Planirano je da u 2016. godini povratak ostvari 20 porodica.

Imajući u vidu da značajan broj lica i dalje iskazuje želju za povratkom na Kosovo, ali da su uglavnom u potrebi za materijalnom pomoći, Vlada Crne Gore će intenzivirati kontakte s Vladom Kosova u cilju obezbjeđivanja uslova za povratak ovih lica. UNHCR i njegovi partneri će raditi na identifikaciji i profilisanju IRL i RL i onih koji su stekli status stranca sa stalnim i privremenim boravkom, a koji borave na teritoriji Crne Gore i izrazili su želju za povratkom, kako bi se u punoj mjeri iskoristili planirani programi reintegracije.

6. AKTIVNOSTI ZA TRAJNO RJEŠENJE PROBLEMA KOJI SE TIČU IRL KOJI BORAVE U KAMPU KONIK I i II

Naselje Konik čine kampovi I i II u kojima je početkom 2016. boravilo 198 porodica sa 993 člana (kamp I - 184 porodica / 942 lica i Kamp II - 14 porodica / 69 lica). Osim toga, u okolini kampa boravi i oko 126 porodica sa 597 osoba. Imajući u vidu da je riječ o pripadnicima populacije Roma i Egipćana koja je koncentrisana na jednom mjestu, posebnu bi pažnju trebalo posvetiti rješavanju njihovih problema.

Implementacija *Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konika* dala je značajne rezultate u pogledu regulisanja pravnog statusa, pristupa obrazovanju, pristupa zdravstvenoj zaštiti i informisanja romske populacije o očuvanju zdravlja, programima socijalne podrške, sticanja uslova za regulisanje problema stanovanja itd.

Ipak, jedan dio aktivnosti na Koniku predviđenih Strategijom za period 2011-2015. nije kompletiran. Stoga je neophodno nastaviti sa aktivnostima namijenjenim posebno populaciji koja živi u kampovima na Koniku, uključujući naselje Vrela Ribnička. Konačni cilj aktivnosti u oblasti Konika je dostojanstveno zatvaranje kampova Konik I i Konik II.

6.1. Rješavanje potreba za stanovanjem

Obezbeđivanje smještaja je jedan od ključnih elemenata za lokalnu integraciju I/RL, a planirano je da bude realizovan kroz regionalnu inicijativu, međunarodne donacije, povoljne kredite i sopstvene izvore. Doprinos Crne Gore ogledaće se prvenstveno u dodjeli zemljišta i obezbjeđivanju primarne infrastrukture. Zakon o socijalnom stanovanju je stupio na snagu 31. jula 2013. godine. Zakonom je prioritet u ovoj oblast dat RE populaciji, licima sa I/RL statusom, strancima sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom kojem je prethodio I/RL status itd.

U cilju rješenja preostalih potreba stanovanja, Vlada Crne Gore će uz razumijevanje i podršku donatora i međunarodnih partnera nastaviti da pruža pomoć najugroženim licima i porodicama. Ministarstvo rada i socijalnog staranja rukovodi i priprema projekte koji će doprinijeti zatvaranju kolektivnih centara, ali i unaprijeđenju trenutnih uslova života u kampu Konik I. Između ostalog, pratiće se stanje kako bi se našla adekvatna rješenje za porodice koje neće biti obuhvaćene planiranim stambenim projektima.

Na području Vrela Ribničkih, u području van kampova i stambenih zgrada u kojima su useljene raseljeničke porodice smješteno je još 126 porodica sa 597 članova. Mnoge od njih žive u izuzetno neuslovnim objektima za stanovanje, tako da bi trebalo povesti računa i o poboljšanju kvaliteta smještaja i za ove porodice.

6.2. Pristup drugim uslugama i socijalna integracija

6.2.1 Socijalna zaštita - Tokom perioda implementacije Strategije za 2011-2015, uočen je značajan napredak pristupa socijalnoj pomoći za najranjivije kategorije stanovništva u kampovima na Koniku. Takođe, sprovedene su aktivnosti, koje će biti nastavljene i u narednom periodu, na približavanju stanovnika kampa drugim gradskim zajednicama, posebno među djecom i ženama koje žive u kampovima. Vlada Crne Gore, UNHCR, Crveni krst Crne Gore, kao i nevladine organizacije Help, Pravni centar, Juventas i drugi partneri će nastaviti s pružanjem pomoći stanovnicima kampova na Koniku u pristupu socijalnoj pomoći i materijalnom obezbjeđenju porodice.

6.2.2 Lična dokumenta - Na osnovu raspoloživih podataka, oko 200 osoba iz kampova na Koniku ima problem u regulisanju ličnih dokumenata. Radi se o osobama koje su podnijele prijave za status stranca sa nekompletnom dokumentacijom, što znači da imaju nepotpuna lična dokumenta ili se, pak, radi o djeci čiji su roditelji aplicirali za status stranca (ili su ga dobili), ali nijesu prijavili djecu zbog nedostatka dokumentacije, prije svega pasoša iz zemlje porijekla. U cilju obezbjeđivanja dokumenata za ova lica neophodno je da im MUP, UNHCR i druge partnerske organizacije pruže podršku u pribavljanju dokumenata iz Crne Gore (izvoda iz knjige rođenih), Kosova i Srbije (prije svega ličnih karata i pasoša). Potrebno je nastaviti saradnju sa MUP-om Kosova i pružiti podršku radu njihovih mobilnih timova, kao i intenzivirati naknadne upise u register rođenih za djecu rođenu u kampovima na Koniku van zdravstvenih ustanova. Crveni krst Crne Gore će, kroz redovno ažuriranje baze podataka stanovnika kampa, učestvovati u procesu identifikovanja osoba kojima je neophodno obezbijediti lična dokumenta. Za lica za koja se ustanovi da su u riziku od apatridije biće pokrenuti postupci naknadnog upisa u knjige rođenih i utvrđivanja državljanstva pred nadležnim organima Srbije i Kosova.

6.2.3 Zapošljavanje – Vlada Crne Gore je donijela odluku o subvencionisanom zapošljavanju Romske populacije prema kojoj su poslodavci koji zaposle Rome oslobođeni plaćanja dijela poreza i doprinosa. Kroz projekat koji je finansiran od strane Evropske Unije više aktivnosti je sprovedeno u cilju poboljšanja zaposlivosti stanovnika kampova na Koniku: organizovani su kursevi profesionalnog osposobljavanja, podijeljeni su razni alati i pomoćna sredstva za obavljanje samostalne djelatnosti, ostvarena je saradnja sa poslodavcima u zapošljavanju Roma, realizovane su informativne kampanje u cilju podizanja svijesti o neophodnosti redovnog zaposlenja. U cilju održivosti aktivnosti vezanih za trajna stambena rješenja i socijalnu integraciju stanovnika kampova i kroz koordinisanu saradnju Zavoda za zapošljavanje, MRSS, UNHCR-a, Crvenog krsta i romskih i ne-romskih nevladinih organizacija neophodno je: usmjeriti radno sposobne stanovnike kampa da se prijave na Zavod za zapošljavanje i da aktivno traže posao koji bi im donio redovne prihode; nastaviti sa animiranjem potencijalnih poslodavaca da zapošljavaju Rome iz kampa Konik po subvencionisanim uslovima; nastaviti sa informativnim kampanjama u kampovima na Koniku o značaju redovnog zaposlenja; podržati zapošljavanje žena iz kampova na Koniku radi njihovog ekonomskog osnaživanja.

6.2.4 Obrazovanje – U oblasti obrazovanja evidentan je napredak u broju djece iz kampova na Koniku koja su obuhvaćena procesom predškolskog i osnovnog obrazovanja. Ministarstvo prosvjete je uz podršku projekta finansiranog od strane Evropske unije organizovalo redovan prevoz djece iz kampova na Koniku do 7 gradskih škola. Napravljen je i plan postepenog zatvaranja Područnog odjeljenja Osnovne škole „Božidar Vuković - Podgoričanin“, koji će biti finalizovan od juna 2016. godine i sva djeca školskog uzrasta iz kampova na Koniku će biti usmjerena u redovne gradske škole. Nepohodno je da se finalizuje proces uključenja romskih asistenata, koji se trenutno finansiraju kroz projekat podržan od strane EU, u redovan proces obrazovanja kako bi se održao nivo postignutih rezultata i nastavila podrška roditeljima i djeci iz kampova u obrazovnom procesu. Takođe je neophodno da u narednom periodu preduzimaju aktivnosti koje imaju za cilj povećanje broja djece RAE populacije, koja će boraviti u predškolskim ustanovama, kao i uključivanje učenika u dopunsku i dodatnu nastavu u školama koje pohađaju. Nastaviće se sa obezbjeđivanjem prevoza učenika do obrazovno-vaspitnih ustanova kao i besplatnih udžbenika i školskog pribora.

6.3. Dobrovoljni povratak

U periodu 2016-2018. nastaviće se sa pružanjem podrške programima dobrovoljnog povratka na Kosovo. Predstavnici MRSS-a, MUP-a, Glavnog grada Podgorice, UNHCR-a i drugih institucija uključenih u proces povratka će intenzivirati prekograničnu saradnju s lokalnim i nacionalnim vlastima Kosova, kako bi se što prije omogućio povratak svim licima koja su izrazila želju za tim vidom trajnog rješenja. MRSS, Crveni krst Crne Gore, glavni grad Podgorica i UNHCR će pružiti podršku porodicima koje se vraćaju na Kosovo na organizovan način, i u saradnji sa nadležnim institucijama/ organizacijama na Kosovu i donatorskim organizacijama, raditi na razvoju dodatnih projekata koji će omogućiti dobrovoljni povratak na Kosovo.

7. IMPLEMENTACIJA, PRAĆENJE I FINANSIRANJE STRATEGIJE

Strategija će obuhvatiti period od januara 2017. godine do kraja decembra 2019. godine, a biće realizovana kroz tri godišnja akciona plana.

U cilju postizanja ciljeva Strategije, u njenu implementaciju biće uključen niz institucija.

Koordinacioni odbor, sastavljen od predstavnika Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja, Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva prosvjete, Ministarstva unutrašnjih poslova, Zavoda za zapošljavanje, Glavnog grada Podgorica, Uprave za zbrinjavanje izbjeglica, DEU i UNHCR-a, nastaviće da prati implementaciju Strategije. Ministar rada i socijalnog staranja će nastaviti da koordinira rad Koordinacionog odbora.

Predsjednik Koordinacionog odbora će koordinirati aktivnostima u vezi sa implementacijom Strategije, koje su predviđene akcionim planovima, redovno će komunicirati sa Vladom Crne Gore, DEU i UNHCR-om i informisati ih o napretku putem kvartalnih izvještaja.

U cilju praćenja implementacije Strategije i procesa lokalne integracije, sistem upravljanja podacima će biti unaprijeđen, u cilju praćenja lica i njihovog pristupa pravima.

Ministarstvo unutrašnjih poslova će biti zaduženo za rješavanje zahtjeva za privremeni boravak i stalno nastanjenje u Crnoj Gori, kao i za preostale zahtjeve za prijem u crnogorsko državljanstvo. Ministarstvo će nastaviti da traži saradnju sa zemljama porijekla kako bi se omogućilo ugroženim RL/IRL u pribavljanju dokumenata potrebnih za regulisanje statusa stranca u Crnoj Gori.

Ministarstvo zdravlja će biti zaduženo za sprovođenje informativnih kampanja u vezi sa zdravstvenom zaštitom.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja će biti zaduženo za obezbjeđivanje pristupa pravima iz oblasti, zapošljavanja, socijalne i dječje zaštite svim I/RL i strancima, implementaciju regionalnog programa stambenog zbrinjavanja, nastavljajući da traži rješenja za ugrožene I/RL i, poklanjajući posebnu pažnju

I/RL sa invaliditetom. Takođe, MRSS će pružati podršku aktivnostima vezanim za dobrovoljni povratak u zemlje porijekla.

Ministarstvo prosvjete će sprovesti aktivnosti u vezi sa uključivanjem I/RL i stranaca u obrazovni sistem Crne Gore, praćenje redovnosti pohađanja IRL djece romske populacije i uključivanje romskih asistenata za kampove na Koniku u obrazovni process.

Ministarstvo finansija će obezbijediti sredstva neophodna za postizanje pune integracije I/RL i stranaca u crnogorsko društvo.

Ministarstvo spoljnih poslova i evropskih integracija će nastaviti da traži saradnju sa zemljama porijekla I/RL u vezi sa razrešenjem njihovog pravnog statusa.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava će pratiti realizaciju Strategije kako bi se obezbijedilo puno poštovanje ljudskih prava I/RL i stranaca, sa posebnim osvrtom na RAE populaciju.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma će realizovati aktivnosti u cilju pronalaženja rješenja za obezbjeđivanje adekvatnih standarda stanovanja za I/RL i strance, a u saradnji sa lokalnom samoupravom.

Zavod za zbrinjavanje izbjeglica će nastaviti da prati integraciju I/RL, do njihovog punog pristupa pravima, od momenta sticanja statusa stranca sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom u Crnoj Gori.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore će stvoriti jednake uslove za I/RL i strance na tržištu rada, kako bi se poboljšalo njihovo socijalno uključivanje i lokalna integracija i raditi na promociji zapošljavanja Roma.

Crveni krst Crne Gore će nastaviti da pruža pomoć najugroženijim I/RL i strancima, u saradnji sa državnim i drugim institucijama Crne Gore, posebno kada je riječ o stanovnicima naselja Konik.

Glavni grad Podgorica će podržati aktivnosti vezane za zatvaranje kampova na Koniku (podrška povratku na Kosovo, praćenje izgradnje i upravljanje izgrađenim stambenim jedinicama i unapređenje trenutnih uslova života u kampu Konik I).

Opštine u kojima žive I/RL će učestvovati u definisanju aktivnosti i projekata za njihovu socijalnu integraciju i uključenje u opštinske razvojne planove. One opštine koje su uključene u realizaciju RHP stambenih projekata, će preuzeti upravljanje stambenim jedinicama.

Aktivnosti iz Strategije će se finansirati iz:

- državnog budžeta;
- donatorskih sredstava;
- projekata.

Ukupni troškovi za implementaciju Strategije nijesu navedeni u ovom dokumentu, jer broj korisnika predviđenih Strategijom u mnogim oblastima ne može biti naveden. Troškovi će biti definisani na nivou godišnjih akcionih planova.

Očekuje se da, od dodatnih sredstava iz Donatorske konferencije predviđene u okviru Beogradske inicijative, budu pokriveni procijenjeni troškovi od 27 miliona eura, potrebnih za implementaciju projekata za obezbjeđivanje smještaja za I/RL, koja su identifikovana kao ugrožena lica u opštinama: Bar, Berane, Herceg Novi, Nikšić, Podgorica i drugi. Od opština se očekuje da doniraju zemljište za potrebe stambene izgradnje i preuzmu upravljanje izgrađenih stambenih jedinica.

Dio sredstava za pokrivanje troškova pribavljanja ličnih dokumenata u zemljama porijekla za I/RL obezbijediće UNHCR i OEBS .

8. PRESTANAK VAŽENJA STRATEGIJE

Vlada Crne Gore, UNHCR i ostali partneri posvećeni su postizanju trajnih rješenja do 31. decembra 2018. godine. U posljednjem kvartalu 2018. godine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za zbrinjavanje izbjeglica, Ministarstvo unutrašnjih poslova i UNHCR će pripremiti Izvještaj o ispunjenosti cilja strategije, koji će sadržati pregled svih aktivnosti predviđenih akcionim planovima za 2016. i 2017. godinu. U slučaju da neka pitanja ostanu neriješena, odnosno da neke od aktivnosti predviđene godišnjim akcionim planovima ne budu implementirane, Vlada i UNHCR će u Izvještaju definisati načine rješavanja preostalih pitanja kroz redovne, postojeće mehanizme. Izvještaj će takođe definisati i institucije odgovorne za njihovo rješavanje. U skladu sa svojom strategijom prestanka finansiranja aktivnosti koje se odnose na raseljena i interno raseljena lica nakon 31. decembra 2019. godine, UNHCR će pružiti podršku Vladi Crne Gore za nalaženje donatorskih sredstava za finansiranje eventualnih aktivnosti.

Tokom implementacije Strategije za period 2011-2015, postignut je veliki napredak na nacionalnom nivou, u smislu donošenja zakona i podzakonskih akata, strateškog opredjeljenja programima stambenog zbrinjavanja i povratka isl. Vlada Crne Gore, UNHCR i ostali partneri će u 2017. godini intenzivnije raditi sa lokalnim vlastima, posebno u opštinama sa velikim brojem IRL i RL i onih koji su stekli status stranca, kako bi se našla adekvatna rješenja za nove projekte regionalnog programa stambenog zbrinjavanja, ali i kako bi se ova lica uključila u opštinske planove razvoja.



*Ministarstvo rada i socijalnog staranja
Koordinacioni odbor za praćenje imlementacije sprovođenja Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih
lica sa posebnim osvrtom na oblast Konik*

**INTEGRISANI AKCIONI PLAN ZA IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE ZA TRAJNA RJEŠENJA PITANJA KOJA SE
TIČU RASELJENIH I INTERNO RASELJENIH LICA U CRNOJ GORI, SA POSEBNIM OSVRTOM NA PODRUČJE
KONIKA
ZA 2017. GODINU**

Glavni cilj: RJEŠAVANJE PRAVNOG STATUSA RASELJENIH I INTERNO RASELJENIH LICA						
Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir	Rezultati	Indikatori	Finansiranje	Menadžment implementacija
1. Naknadni upis u matične registre u Crnoj Gori i državi porijekla	1.1. Nastaviti sa naknadnim upisom u matični registar rođenih kroz upravni postupak ili vanparnični postupak za lica rođena u Crnoj Gori	Kontinuirana aktivnost	Izvršen naknadni upis u matični registar rođenih lica koja ispunjavaju zakonom predviđene uslove	Ukupan broj naknadno upisanih lica u matični registar rođenih	Nijesu potrebna sredstva	MUP, Ministarstvo pravde, Osnovni sudovi, UNHCR, NVO Pravni centar
	1.2. Nastaviti i inovirati informativne kampanje u cilju podizanja svijesti o potrebi prijave rođenja među populacijom najizloženijom rođenju djece van zdravstvenih ustanova.	Kontinuirana aktivnost	Povećan broj djece koja su naknadno upisana u matični registar rođenih	Broj podnijetih i riješenih zahtjeva	Donatorska sredstva	MUP, UNHCR, NVO Pravni centar
	1.3. Organizovati okrugli sto o primjeni Zakona o vanparničnom postupku u dijelu utvrđivanja vremena i mjesta rođenja, kao i o međunarodnim standardima u oblasti apatridije i ljudskih prava	Mart 2017	Ujednačena praksa sudova u dijelu utvrđivanja vremena i mjesta rođenja lica, godinu dana nakon primjene zakona. Povećano znanje državnih službenika o apatridiji i ljudskim pravima.	Broj učesnika na okruglom stolu	Donatorska sredstva	Ministarstvo pravde, MUP, MRSS, UNHCR

	1.4. Izmjena i dopuna Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći kako bi se omogućila pravna pomoć najugroženijim kategorijama u upravnim i sudskim procedurama za naknadni upis u registar rođenih u Crnoj Gori	IV kvartal 2017	Predlog izmjena i dopuna Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći usvojen	Predviđena besplatna pravna pomoć u upravnim postupcima	Nijesu potrebna sredstva	Ministarstvo pravde, UNHCR
2. Obezbjedivanje pomoći I/RL koji su blagovremeno podnijeli zahtjev za status stranca u Crnoj Gori sa nekompletnom dokumentacijom	2.1. Nastaviti saradnju sa MUP-om Republike Kosova na implementaciji Sporazuma o naknadnom upisu potpisanog 2011. godine	Kontinuirano	Obezbijedjeni uslovi za upis u matične registre Republike Kosova IRL koja su podnijela zahtjev za status stranca u Crnoj Gori	Broj lica za koje je izvršen naknadni upis i kojima su od strane nadležnih organa Republike Kosova izdata dokumenta potrebna za regulisanje statusa stranca u Crnoj Gori	Donatorska sredstva	MUP UNHCR OEBS Crveni krst NVO Pravni centar
	2.2. Otklanjanje razlika u raseljeničkim legitimacija lica sa Kosova koja su podnijela zahtjev za status stranca u odnosu na dokumenta iz zemlje porijekla	Kontinuirano	Broj sastanaka komisije	Broj lica kojima su lični podaci usaglašeni	Nijesu potrebna sredstva	MUP MRSS/UZZI UNHCR
	2.3. U Predlogu zakona o strancima, koji je shodno Programu rada Vlade, predviđen za IV Kvartal	IV kvartal 2017	Izmjene i dopune Zakona o strancima usvojene i primjena počela	Utvrđen postupak za prelazak iz statusa stranca sa	Nijesu potrebna sredstva	MUP, UNHCR

	2016. Godine, definisati status I/RL koja su podnijela zahtjev za privremeni boravak ili dobila privremeni boravak u Crnoj Gori			privremenim boravkom u status stranca sa stalnim boravkom za bivša I/RL		
3. Nastavak rješavanja zahtjeva raseljenih lica za prijem u crnogorsko državljanstvo	3.1. Rješavanje zahtjeva za prijem u crnogorsko državljanstvo	Kontinuirano	Zahtjevi riješeni u zakonskom roku	Broj podnijetih i riješenih zahtjeva	Nijesu potrebna sredstva	MUP

Glavni cilj: Ažuriranje broja i profilisanje lica ugroženih sa stanovišta pristupa pravima						
1. Prikupljanje dodatnih podataka o ugroženim licima i njihovim problemima u ostvarivanju trajnih rješenja	1.1. Terenske posjete ugroženim licima i prikupljanje podataka	II kvartal 2017. godine	Podaci prikupljeni i unešeni u bazu podataka	Broj običenih porodica	Budžet Donatorska sredstva	MRSS-Centri za socijalni rad MRSS-UZZI Opštinski sekretarijati za socijalni rad UNHCR CKCG
	1.2. Analiza prikupljenih podataka i definisanje preporuka za individualnu podršku u dostizanju trajnih rješenja	III kvartal 2017. godine	Definisanje preporuka za individualnu podršku u dostizanju trajnih rješenja	Podaci analizirani i broj lica za koje je potrebna podrška definisan	Nijesu potrebna sredstva	MRSS, UNHCR

Glavni cilj: OSTVARIVANJE PRAVA NA OBRAZOVANJE						
Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir	Rezultati	Indikatori	Finansiranje	Menadžment implementacija
1. Povećanje obuhvata djece RE populacije predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem	1.1 Organizovanje pripremnih vrtića za djecu RE populacije	Treći kvartal 2017. godine	Povećanje broja djece	Broj djece koja boravi u pripremnim vrtićima	MP, Javna predškolska ustanova , REF, donatori	MP, Javna predškolska ustanova
	1.2 Nastaviti sa upisom djece RE populacije u javne predškolske ustanove	Školska godina	Povećanje broja djece	Broj djece koja boravi u vrtićima	MP, Javna predškolska ustanova, REF, donatori	MP, Javna predškolska ustanova
2. Povećanje broja učenika RE populacije u osnovnim školama	2.1 Izrada brošura za upis u I razred na romskom i albanskom jeziku	Mart 2017. godine	Povećanje broja učenika	Štampana i distribuirana brošura	MP	MP, Javna predškolska ustanova
	2.2 Sprovođenje aktivnosti dopunske nastave za učenike RE populacije	Školska godina	Poboljšanje razvojnih i obrazovnih rezultata	Broj učenika koji pohađaju dopunsku nastavu	Nijesu potrebna fin. sredstva	Osnovne škole
	2.3 Sprovođenje aktivnosti prevencije napuštanja školovanja	Školska godina	Povećanje broja učenika koji završavaju osnovnu školu	Broj sastanaka, Broj procesuiranih predmeta, Broj učenika prema kojima su primijenjene mjere Broj učenika koji završavaju osnovnu školu	MP, Zavod za školstvo	MP, Zavod za školstvo, Osnovne škole
	2.4 Obuka nastavnika za rad sa učenicima RE populacije	Školska godina	Obučeni nastavnici	Broj održanih obuka Broj nastavnika koji je prisustvovao obukama	Zavod za školstvo	Zavod za školstvo, Osnovne škole

	2.5 Organizovanje prevoza učenika RE populacije	Školska godina	Organizovan prevoz	Broj učenika koji se prevozi	MP	MP, Osnovne škole
	2.6 Obezbjediavanje besplatnih udžbenika učenicima RE populacije	Septembar 2017	Obezbijeđeni udžbenici	Broj udžbenika	MP, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	
3. Povećanje broja učenika RE populacije u srednjim školama	3.1 Organizovanje prelaznih aktivnosti osnovne i srednje škole za upis u srednju školu: profesionalna orijentacija, motivacija, obilasci	Školska godina	Povećan broj srednjoškolaca	Broj sastanaka osnovne - srednje škole Broj i vrsta zajedničkih aktivnosti Broj učenika koji su upisali srednju školu	MP. Zavod za školstvo	MP, Zavod za školstvo, Osnovne škole, srednje škole
	3.2 Organizovanje mentorskih programa u srednjoj školi	Školska godina	Povećan broj srednjoškolaca	Broj učenika koji su uključeni u mentorski program, broj i vrsta programa podrške, i broj mentora	MP. Zavod za školstvo srednje škole,	MP, Zavod za školstvo srednje škole,
	3.3 Organizovanje besplatnog polaganja ispita	Školska godina	Povećan broj svršenih srednjoškolaca	Broj polaznika	MP, Zavod za školstvo	MP, Zavod za školstvo srednje škole

Glavni cilj: OSTVARIVANJE PRAVA NA SOCIJALNU I DJEČIJU ZAŠTITU						
1. Obezbjedivanje pristupa socijalnoj i dječijoj zaštiti za lica koja i dalje imaju status I/RL i ona koja su stekla status stranca sa privremenim ili stalnim boravkom	1.1.Omogućavanje pune primjene Uredbe o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori	Kontinuirano	Obezbijeden pristup	Broj lica koja uživaju pristup socijalnoj i dječijoj zaštiti	Budžet Sredstva donatora	MRSS, MUP, MRSS/UZZI UNHCR
	1.2. Operativni tim MRSS-MUP-UNHCR da identifikuje prepreke za pristup socijalnoj i dječijoj zaštiti i da predlog za njihovo otklanjanje	Kontinuirano	Identifikovane prepreke uklonjene	Broj lica pomognutih u ostvarivanju prava	Nijesu potrebna sredstva	MRSS, MUP, UNHCR
Glavni cilj: OSTVARIVANJE PRAVA NA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU						
1. Informisanje I/RL o mogućnostima ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu i sprovođenju preventivnih programa koji se odnose na očuvanje i unaprjeđenje zdravlja u domovima zdravlja	1.1 Organizovati informativne kampanje za I/RL kroz informativne programe, obezbjeđivanje relevantnih gostujućih eksperata iz oblasti javnog zdravlja i širenje	Kontinuirano	Podignuta svijest među svim I/RL o dostupnim programima	Broj posjeta I/RL centrima za podršku u domovima zdravlja Broj pripadnika RAE populacije koji imaju izabranog ljekara/pedijatra/ginekologa/stomatologa	Donatorska sredstva, projekti	MZ; IJZ; CKCG NVO

(sa posebnim naglaskom na interno raseljena lica koja borave u kampu na Koniku)	informacija putem medija (na primjer TV spotovi, višejezični pamfleti, medijatori ...)					
2. Obezbjedivanje pristupa I/RL zdravstvenoj zaštiti	2.1.MUP kvartalnodostavljaFondu za zdravstveno osiguranje spisak lica koja još uvijek čekaju rješenje po zahtjevu za status stranca, kako bi se omogućio pristup zdravstvenoj zaštiti za lica sa važećim I/RL statusom	Kontinuirano	I/RL koja još uvijek čekaju rješenje po zahtjevu za status stranca imaju pristup zdravstvenoj zaštiti	Lista lica koja još uvijek čekaju rješenje po zahtjevu za status stranca ažurirana	Nijesu potrebna sredstva	MUP FZ CKCG
3. Podizanje svijesti među I/RL ženama o reproduktivnom zdravlju	3.1 Organizovati informativne kampanje o značaju reproduktivnog zdravlja, sa posebnim osvrtom na populaciju adolescentskoguzrasta	Kontinuirano	Povećan broj I/RL žena informisan o značaju reproduktivnog zdravlja	Broj posjeta I/RL žena koji je posjetio izabranog ginekologa, Broj adolescentkinja koji je posjetio savjetovalište za reproduktivno zdravlje u DZ	Donatorska sredstva, projekti	MZ; IJZ; CKCG; NVO
	3.2 Saradnja sa nevladinim sektorom koji se bavi zdravljem	Kontinuirano	Potpisani sporazumi	Projekti na kojima je ostvarena saradnja	Nijesu potrebna sredstva	MZ

	u cilju pružanja provjerenih informacija I/RL					
Glavni cilj: UKLJUČIVANJE RASELJENIH I INTERNO RASELJENIH LICA NA TRŽIŠTE RADA						
1. Podizanje svijesti I/RL o pravima po osnovu nezaposlenosti, sa posebnim osvrtom na RE populaciju	1.1 Sprovesti informativne kampanje (kampanje u medijima, okrugli stolovi, itd.).	Kontinuirano	Sprovedene informativne kampanje Podignuta svijest među I/RL o pravima po osnovu nezaposlenosti Povećan broj lica prijavljenih kod Zavoda za zapošljavanje	Broj lica obuhvaćen informativnom kampanjom	Donatorska sredstva, projekti, Budžet	ZZZCG; UZZI; NVO; Međunarodne organizacije;
2. Podizanje svijesti poslodavaca o pravu na rad i zapošljavanje I/RL i lica sa statusom stranca	2.1. Informisati poslodavce o pravu na rad i zapošljavanje I/RL i lica sa statusom stranca na okruglim stolovima i sastancima	Kontinuirano	Podignuta svijest među poslodavcima o pravu na rad i zapošljavanje I/RL i lica sa statusom stranca	Broj održanih okruglih stolova i sastanaka Broj poslodavaca obuhvaćenih radom na okruglim stolovima i sastancima	Donatorska sredstva projekti, Budžet	MRSS ZZZCG UZZI UNHCR
3. Unapređenje znanja i vještina I/RL kroz aktivnosti Zavoda za zapošljavanje radi zadovoljavanja potražnje za radnom snagom na tržištu (sa posebnim osvrtom na RE populaciju)	3.1. Obuhvatiti I/RL programima politike aktivnog zapošljavanja (SOO, stručna prekvalifikacija...)	Kontinuirano	Stočena znanja i vještine koje su I/RL potrebne na tržištu rada;	Broj lica obuhvaćenih programima politike aktivnog zapošljavanja	Donatorska sredstva; projekti, Budžet	ZZZCG; Međunarodne organizacije; NVO

Glavni cilj: UNAPREĐENJE STAMBENIH USLOVA RASELJENIH I INTERNO RASELJENIH LICA

Unapređenje stambenih uslova raseljenih i interno raseljenih lica	1.1. Donijeti opštinske propise u cilju implementacije Zakona o socijalnom stanovanju	Drugikvartal 2017.godine	Omogućena puna implementacija Zakona o socijalnom stanovanju	Donijeti opštinski propisi u cilju implementacije Zakona	Nijesu potrebna sredstva	MORT, Lokalne samouprave, UNHCR
	1.2. Obezbijediti uslove za izgradnju stambenih jedinica kroz RSP	Kontinuirano	Završen Pod Projekat MNE1 U toku realizacija Pod projekata MNE2, MNE3, MNE4	Pripremiti nove Pod Projekte	23 mil €	MRSS, MRSS/UZZI Međunarodni donatori, CEB, UNHCR, OEBS
	1.4. Izvršiti selekciju korisnika za objekte izgrađene u okviru RSP-a (Niksic, Konik I i Konik II)	Kontinuirano	Odabrani korisnici	Broj korisnika koji će riješiti svoje stambeno pitanje	Donatorska sredstva	MRSS UZZI Lokalne uprave UNHCR OEBS CKCG
	1.5. Donijeti Zakon o legalizaciji neformalnih objekata	IV kvartal 2017. godine	Usvojen Zakon o legalizaciji neformalnih objekata	Nelegalni objekti raseljenih i interno raseljenih lica i stranaca su legalizovani u skladu sa odredbama ovog Zakona	Budžet	MORT Lokalna samouprava UNHCR DEU

Glavni cilj: PRUŽANJE POMOĆI ZA DOBROVOLJNI I STALNI POVRATAK

1. Obezbjedivanje dobrovoljnog povratka, sa posebnim naglaskom na Kosovo	1.1. Vođenje evidencije o broju lica koja žele da se vrate na Kosovo	Kontinuirano	Ažuriran broj lica koja žele da se vrate;	Ažuriran broj lica – baza podataka	Nijesu potrebna sredstva	MRSS; UZZI; MUP; UNHCR;
	1.2. Organizovati informativne posjete Kosovu	Kontinuirano	Organizovane informativne posjete	Broj lica koja su učestvovala u informativnim posjetama	Budzet Projekti Donacije	MRSS UZZI UNHCR UP CKCG
	1.3. Organizovanje sastanaka sa nadležnim republičkim i opštinskim organima na Kosovu	Kontinuirano	Sastanci organizovani	Broj održanih sastanaka	Nijesu potrebna sredstva	MRSS MRSS/UZZI UNHCR OEBS CKCG
	1.4. Potpisati Sporazum o dobrovoljnom povratku na Kosovo interno raseljenih lica koja borave u Crnoj Gori	Drugi kvartal 2017. godine	Potpisan Sporazum o dobrovoljnom povratku interno raseljenih lica koja borave u Crnoj Gori na Kosovo	Sporazum se implementira	Nijesu potrebna sredstva	MRSS; UZZI; MUP; UP; UNHCR CKCG
	1.5. Obezbijediti pomoć za dobrovoljni povratak	Kontinuirano	Obezbijedena pomoć za dobrovoljni povratak	Broj pomognutih povratnika i visina dodijeljenih sredstava	Budzet Projekti Donacije	MRSS; UZZI; MUP; UP; UNHCR CKCG

Glavni cilj: JAČANJE MODELA BEZBJEDNOSTI I UNAPREĐENJE POŠTOVANJA ZAKONODAVNIH OKVIRA

Ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir	Rezultati	Indikatori	Finansiranje	Menadžment implementacija
1. Stabilan javni red i mir, lična i imovinska sigurnost građana, sprečavanje nezakonitog boravka i sprečavanje „sive ekonomije,,	1.1. Stalno i povremeno prisustvo službenika UP na prostoru boravka I/RL i REA populacije , posebno na području Konika	Kontinuirano	Obezbijedeno stalno i povremeno prisustvo službenika UP	Stabilan JRM, očuvanje lične i imovinske sigurnosti	Budžet Projekti Donacije	MUP; UP;
	1.2. Kontrola nezakonitog kretanja, boravka i rada stranaca na prostoru boravka I/RL i REA populacije , posebno na području Konika	Kontinuirano	Primjena odredbi Zakona o strancima i Zakona o registrima prebivališta i boravišta	Poštovanje odredbi Zakona o strancima i Zakona o registrima prebivališta i boravišta	Nijesu potrebna sredstva	MUP; UP;
	1.3. Sprečavanje „sive ekonomije,, u pogledu nezakonitog bavljenja trgovinom i ugostiteljstvom, posebno na području Konik	Kontinuirano	Sprečavanje i zabrana nezakonitog bavljenja trgovinom i ugostiteljstvom	Sprečavanje i zabrana nezakonitog bavljenja trgovinom i ugostiteljstvom	Nijesu potrebna sredstva	MUP; UP; Uprava za inspeksijske poslove Glavni grad